

Borsodi L. László

COEMETERIUM AMICORUM

ANANKÉ KOCSIJÁN

Nem döngölődzik szájához sült lapocka, szívéhez kisgyerek, lelkét nem ölik gyilkos eszmék, s ha lány szerelme bántja is, asszonyöltől, -szeszélytől független marad. Magánya és szabad szelleme a hegyeké, a Hargitától a Tátraig, a Kárpátoktól az Alpokig, csendes völgyeké, zsongó metropoliszoké, diákoké, szenvedélyes szurkolóké, pörgő lábú táncosoké, bűnbánó zarándokoké, múzeumoké, könyveké, könyveié.

Most az iskolában francia nyelvet tanít, most a Champs-Élysées-n turistáknak magyaráz. Londonban most lép be egy csoporttal a Westminster Abbey-be, Stratford-upon-Avonben Shakespeare-ről beszél, a Stonhenge felé igyekszik. Most a latin igeragozás titkait próbálja megértetni, most Prágában, Pozsonyban tolmács, most egy magyar-török szótárt lapozgat, és a Hagia Sophiában a mozaikokat csodálja, nézi a Világ köldökét. Most a görögnek fog neki, hogy eredetiben olvashassa a tragédiákat és szólíthassa meg Olümposz isteneit. Most Bécsben, Berlinben vagy Barcelonában napilapot olvas, Szentpéterváron megiszik egy vodkát, Krakóban a Wawelből kijövet egy sört, és társasága a szójátékain nevet. Most újságcikket, nekrológot, könyvet ír. Most barátaival élcelődik az Öt kutyához címzettben, majd a Forum Romanumon sétál, a Vatikán falainál azon bosszankodik, hogy eltévesztett egy utcát, áhítattal lép be a Szent Péter-bazilikába, a Vatikáni Múzeumban otthonosan keresgél, Rómából jövet pedig Szent Ferenc útján barangol: Assisi, Greccio, Fonte Colombo. S bár Assisi szentjének stigmái tanulsággal szolgálnak, hazatérve, újra tanul – hetekig, hónapokig egyiptomi arab lesz.

Tizedik emeleti lakásában szállnak az arab névszók és igék, a piramisok rejtjelmeit kutatja, arra készül, Európát elhagyja. Álmaiban Hufu, Hafré, Menkauré fáraók piramisainál jár, de a Nagy Szfinx orozslánteste megmozdul, nagy szemével rápillant, szájával érthetetlen szavakat mormol. Ébredne, de mintha meg is érkezett volna, és mégse – egy autó száguld vele az éjszakában, és hiába kiáltja, hogy *ne*, hogy *jaj*, hogy *halál*, hogy *mortem*, *décès*, *death*, *Tod*, *decesso*, *muerte*, *moarte*,

smierć, smrt, ölüm, död, Ananké kocsisa nem lát, nem hall, egyre vadabbul hajt, ide-oda kapkodja a kormányt, a θανατος-ra még felkacag, de nem néz vissza, homok, kanyar, homok, föld, homok, aszfalt, fémizű csattanás. Ahány nyelv, annyi halál.

Most forróság van, most sűrűn havaz a latin nyelvben, másban. Süketen kopognak kölcsönvett igék.

Miklós József

1940. december 7., Farkaslaka – 2003. november 26., Székelyvaja

HOL VAN A LEPKEVADÁSZ?

Hol van a lepkevadász, merre jár?

Nyolcvanas évek. Egyenruhában, iskolatáskával a kezemben. Állok az udvaron egy fényképezőgép előtt, hol egyedül, hol a nővéremmel. Egy héttel iskolába indulás előtt. Hatévesen. Fekete-fehér fotó. Akkor még nem ismerem a fényképészt.

Hol van a lepkevadász, merre jár?

Nem fényképész, nem a pillanatot, hanem a pillangót lesi. *Pillangópillanatok az életem*, mondja utóbb. *Minden pillangó lepke is, de nem minden lepke pillangó*, figyelmeztet.

Hol van a lepkevadász, merre jár?

A pillangók a szabadság, a könnyedség, a szépség, a harmónia és a boldogság. Az ártatlan, tiszta lélek felszabadultsága az, amikor a virágos réten egy gyerek szalad a lepke után.

Hol van a lepkevadász, merre jár?

Felnőtt gyermek lett belőlem, egy öregemberben lappangó gyermek vagyok, mert addig hajkurásztam a lepkéket, hogy közben hatvanéves lettem.

Hol van a lepkevadász, merre jár?

A gyermek lázad benne, amikor tiltakozik az ellen, mi csekély, sekély, könnyű, művi. Szarkazmusával védi meg ezt a gyermeket az emberektől, hogy megérthesse, mint Szent Ferenc, mit mondanak az állatok.

Hol van a lepkevadász, merre jár?

Amikor a természetben járok, a természet beszél hozzám, értem szavait, és úgy érzem, otthon vagyok benne. A természetben gyakran egyedül járva tudok sok mindent megérezni, megélni. Ezért maradtam felnőtt koromban is lepkegyűjtő. Lepkészni csodaszor, gyógyír, függetlenség, szabadság, menedék.

Hol van a lepkevadász, merre jár?

Nagyhagymás? Nagykőhavas? Talán éppen lepkét *kanalaz le* egy virágról, amelyről az nektárt szívogat, talán éjjel van, és lepedőt feszít ki, hogy fényforrással csalogassa oda szépségeit. Most talán nyugalom van – ágyában alszik ő, kloroformos üvegben a lepkék.

Hol van a lepkevadász, merre jár?

A Duna-Deltától Nagyváradig, Zimniceától Horodiszteáig. Bucegi, Királykő, Fogarasi-havasok, Hargita-hegység. (Ezek vajon hányszor?) Ha mélyen alszik, Afrikáról álmodik.

Hol van a lepkevadász, merre jár?

A leheletfinom, törekeny pillangó túre kerül, dobozba. Egy kéz mozdul, apró remegés, feszítőasztal, papírszalag, sérülékeny pikkelyek, és mégis, valahol a szárny körül, mozdul a mozdíthatatlan, tű érinti, mi érinthetetlen, és helyükre kerülnek, kimerevülnek szárnyak, lábak, csápok. (Akár egy régi felvételen.)

Hol van a lepkevadász, merre jár?

Nappali lepkék, a fehér lepkék családja, amelybe a káposztalepke is tartozik, szövőlepkék, az óriási trópusi Atlaszlepkével, a pillangók családjába tartozó Apolló lepke, medvelepkék, köztük a Metelkána, a szenderlepkék, *a repülés rekorderei*, *a világutazók*, ahogy ő nevezte, akik óránként száz kilométeres sebességet meghaladva akár kontinensnyi területet is bevándorolnak, lepkék a trópusok világából, s még ki tudja, honnan! Ki ismeri mind, ki tudja számba venni nemüket, méretüket, élőhelyüket, életmódjukat? Ki ismeri úgy a több ezer fajt és a több tízezer példányt, ki emlékszik azok történetére, és ki ismeri jobban jelenüket, mint a lepkevadász, ki úgy tartja számon mindegyiket, mint az Úr az ember hajszálait és szándékait?

Hol van a lepkevadász, merre jár? Fehér haját, fehér szakállát ki látta? Ki látta őt sejtjeivel viaskodni, fogyni és elfogyni? Ki hallotta őt káromkodni, hinni, lelkesedni és kiábrándulni? Ki hallotta őt pillangóitól búcsúzni, és azt, hogy mit súgnak ők neki?

Hol van a lepkevadász?

Kezében lepkeháló. Erdők, mezők, sziklaoldalak, hasadékok. Színek, szárnyak. Földszagú ég.

Hol van...? Hol?

Istenszéke felől nem üzen a szél.

Izsák Zoltán

1951. június 2., Brassó – 2016. június 5., Csíkszereda

TEPLOMAJTÓ, PINCELÉPCSŐ

Én soha nem akartam neki mondani, nem akartam beismerni (azt gondoltam, tán azt gondolja, férfiatlan), hogy félek, hogy itt valami rossz fog következni, hogy már el is indult a világban, és mindjárt megérkezik, és rátelepszik a nyakunkra, ráül a mellkasunkra, beborítja a szívünket. Soha nem érintettem neki, nem utaltam rá, hiszen éppen hozzá képest, az ő derűjéhez, nyugalmához mérten éreztem azt, hogy – finoman szólva – valami kedvezőtlen fog jönni, talán még láthatatlan, de már itt is van. Nem lehetett volna homályos megérzések körvonalazásába bocsátkozni előtte, mert volt neki teste, gömbölyű, a teljest, az egészet jelentő teste, és volt sűrű bajusza, sűrű szemöldöke, és száj, bajusz, szem, szemöldök együttállásából nem következett, amire én gondoltam, amit folyton éreztem, és amit – anélkül hogy tudta volna – mindig lecsitított bennem, az olykor rettegésig torzuló félelmet, hogy egyszer mégis. Inkább jókat nevtünk, az Urat az Úr házában, az ő borát a pincéjében dicsértük. S mire úgy tűnt, végre mindenki és minden a helyén van *ezen a legeslegjobb világon*, egyszerre derült ki: a diplomajtón lakat van, a pincelépcső beszakadt, se le, se fel.

És évek óta esőszagú a föld.

Kótai Béla

1945. január 2., Gyimesközéplek – 2014. június 17., Csíkszereda

JÓSÁGOS ÓRIÁS, NÉMASÁG

Toldi Miklósnak képzeltem, nem hősnek, de erősnek, hatalmasnak, kinek kezében nem a nehéz fa forog, mint csekély botocska, hanem a vas enged, simul, hajlik, aki tudja, más választása nincs: neki kell győznie mindennap az anyag fölött, hogy biztonságban legyen a hajléka, hajlékában a családja. Jóságos óriásnak láttam, akinek nagy keze alatt, kemény ökölcspapásainak inkább engedelmeskedett a masszív matéria, mint annyian azok közül, akiket szép szóval, szelíd tekintetével magához engedett.

Miközben szakadt róla a verejték, két kalapácsütés között szemüvegét megigazította, megpihent, cigarettára gyújtott. S míg szállt olcsó füstje, mint aki valami csak általa őrzött, a világ irányát megváltoztató nagy titokba fog beavatni, komoly kék szemével intett, félrevont, kezét vállamra tette, és... egy anekdotába kezdett, a csattanó hatását kívárta,

majd maga is rekedtes-köhögős kacagásban tört ki, mely az enyémet basszusként színezte-mélyítette, akárcsak a bor, mely a nap végén egy-egy történethez járt.

Késő este lett, mire elfogyott a meséje, és elfogyott a bor. Az estéből maradt a sötétség. Ültünk egymás mellett. Nem szólt. Nem szóltam. És egyszerre ez a kemény, üllökön edzett óriás felállt, és köszönés nélkül elindult. Nem tudom, merre: talán hazament, és nyugovóra tért, talán máshová, idegen ég alá.

A némasággal kettesben hagyott.

Köpe István

1945. március 5., Búdfalva – 2014. október 29., Csíksomlyó

SÍRKŐ, ÉGI SZESZ

Mint a Spoon River-i Richard Bone, életében sírköveket faragott. Faragott erkölcsös polgárnak és tisztességes úriasszonynak, papnak, ügyvédnek, tanárnak, gyárosnak, parasztnak, tolvajnak, latornak, kurvának. A halottakból élt, *hal, amelyik nem bolond*, sóhajtott, és kacagott. *A halottak csendesek, a halottak nem hazudnak. Mindegy, mit ír a sírkövön, tudják, többé nincs rang, cím, érdek, tudják, hogy mind egyformák. Csak az élők komédiáznak, mert nem értik az élet méltóságát, és nem tudják elfogadni a halál nyugalmát*, mondta komoran, derűsen. Majd egy szeles december végi estén maga is *munkaadóihoz*, kedves halottjaihoz tért, abban bízva, hogy elnézően mosolyognak majd, amiért halálukból fényes karriert épített, s hogy hálásan fogadják, amiért szeretett élő rokonaik kívánságát-hiúságát kielégítve, az ő földi maradvékuknak lakást készített.

Fehér haját még meglebbenti a szél, de hogy milyen lesz az ő csontjai hajléka, nem érdekli. Egyet legyint, felkacag, elfordul... Égi szeszek gyógyírjára vár.

Kósa Jenő

1931. szeptember 29., Csíkszentmihály – 2009. december 24.,
Csíkszereda